

УДК 343.131

Горбачевський Віталій Якович – доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Horbachevsky Vitali – Doctor of Law, professor, honoured lawyer of Ukraine, The head of the chair criminal-law disciplines National Academy of Internal Affairs

КРИМІНАЛЬНЕ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЯК ФУНКЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

CRIMINAL PROSECUTION AS FUNCTION OF THE CRIMINAL PROCESS

Здійснено аналіз кримінально-процесуальних функцій як головних напрямів процесуальної діяльності учасників кримінального процесу. Розкрито роль слідчого, прокурора, оперативних підрозділів, слідчого судді в забезпеченні швидкого, повного й неупередженого розслідування та судового розгляду кримінального правопорушення. Визначено кримінальне переслідування як напрям діяльності, спрямованої на викриття конкретної особи, яка має статус підозрюваного або обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення та притягнення її до кримінальної відповідальності.

Ключові слова: кримінальне судочинство; кримінальне переслідування; оперативно-розшукова діяльність; оперативно-розшукове переслідування; підозра.

Проанализированы уголовно-процессуальные функции как основные направления процессуальной деятельности участников уголовного процесса. Раскрыта роль следователя, прокурора, оперативных подразделений, следственного судьи в обеспечении быстрого, полного, беспристрастного расследования и судебного рассмотрения уголовного преступления. Определено уголовное преследование как направление деятельности, нацеленной на разоблачение конкретного лица, имеющего статус подозреваемого или обвиняемого в совершении уголовного преступления и привлечения его к уголовной ответственности.

Ключевые слова: уголовное правосудие; уголовное преследование; оперативно-розыскная деятельность; оперативно-розыскное преследование; подозрение.

The article is devoted to the analysis of criminal-procedural functions – principal directions in remedial activities of participants in the criminal process. The author defines the functions of prosecution, defense, and justice. He also reveals the role of the investigator, the prosecutor, the detective units, investigative judges in providing fast, complete and impartial investigation and trial of criminal offences.

The article defines prosecution as activity directed at the exposure of a particular person, who has the status of a suspect or charged with the commission of a criminal offence, and bringing that person to criminal responsibility. The author refers the beginning of the prosecution to the appearance a suspect, i.e. the announcement of suspicion, and considers the suspect a central procedural figure throughout the criminal proceedings.

The article determines the following parties to the prosecution: an attorney, an investigator, head of an investigative unit, operational units. A victim or his/her legal representative can also bring legal action, on the side of the prosecution.

The author examines the changes in procedural standing of the prosecutor in criminal justice. In particular, the article analyzes transformation of the prosecutor's office into the unit that carries out prosecutorial activities, criminal prosecution in the pre-trial stages of

the criminal justice. The author reveals the causes of insufficient effectiveness of the fight against crime, proposes the ways to improve it.

Keywords: criminal justice; prosecution; detective activity; detective prosecution; suspicion.

Систему кримінально-процесуального законодавства побудовано таким чином, щоб забезпечити законність виконання слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, захист прав і свобод людини та громадянина в судовому провадженні. Вона повинна бути чітко визначена, внутрішньо збалансована.

У статті проаналізовано існуючі в науковій царині та процесуальній практиці підходи до розуміння сутності кримінального переслідування та його функцій. Здавна було прийнято вживати термін «кримінальне переслідування» як такий, що визначає кримінальну процесуальну діяльність правоохоронних органів щодо викриття, установлення, затримання осіб, які вчинили злочин.

Кримінально-процесуальні функції – це головні напрями процесуальної діяльності, у яких виражена спеціальна роль і призначення сторін, суб'єктів, учасників судочинства. Процесуальні функції визначають, з огляду на поєднання різних учасників судочинства в окремі групи: державні органи, що здійснюють кримінальне провадження як сторона обвинувачення; учасники процесу, які відстоюють свій інтерес у кримінальному провадженні – сторона захисту; суддя, колегіальний суд як окремий суб'єкт кримінального процесу, що виконує функцію правосуддя. Процесуальні функції визначають зміст правового статусу суб'єктів кримінального процесу, розмежовують у процесуальній діяльності суперечливі інтереси й направляють їх на досягнення загальних цілей і завдань кримінального судочинства.

Кримінальне переслідування – це діяльність, спрямована на викриття винних у скоєнні злочину [1; 2]. Вона передбачає функції висунення обвинувачення та його доведення в кримінальному процесі; побудови версій у кримінальному провадженні; установлення особи, яка скоїла злочин; розшук підозрюваного, якщо місце його знаходження невідоме;

проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій.

Функція захисту від звинувачення – це функція позиції захисту від обвинувачення.

Функцією правосуддя є функція вибору звинувачення або захисту та постановою вироку суддею (колегіальним судом).

Дослідженню проблеми належності функцій чимало уваги у своїх роботах присвятили вчені-процесуалісти О. П. Гуляєв, П. С. Елькінд, О. С. Кобліков, Р. Д. Рахунов, М. С. Строгович та ін. Одні науковці вважають, наприклад, що єдиною функцією слідчого є розслідування справи, тобто функція встановлення, перевірки фактичних даних про скоєний злочин і його розслідування. Інші – наділяють слідчого функціями обвинувачення та вирішення матеріалів справи. Така розбіжність позицій пов'язана з різними підходами до визначення кримінально-процесуальної функції. Для недопущення помилок під час визначення процесуальних функцій слідчого потрібно враховувати інтереси учасників процесу.

Останніми роками кримінальне та кримінальне процесуальне законодавства постійно вдосконалюються, приймаються нові закони, що розроблені та набувають чинності згідно з положеннями Конституції України. Вони спрямовані на вдосконалення діяльності оперативних підрозділів, слідчого, прокурора, слідчого судді щодо виконання завдань кримінального процесу, пов'язаного із розкриттям злочину, установленням винної особи, яка його вчинила, вжиття заходів для недопущення застосування необґунтованого процесуального примусу. До особи, яка, унаслідок учинення злочину, в міру вини має бути притягнута до кримінальної відповідальності, необхідно застосувати міру правового покарання.

Слідчий як представник владних державних органів першочергово обстоює інтереси держави, а вже потім – потерпілої сторони. Він виконує функцію кримінального переслідування. Саме слідчий у процесі розслідування формує й обґрунтовує тезу про те, що злочин скоїв дійсно обвинувачений, про що, відповідно, складає обвинувальний акт. Навіть власне мета досудового слідства вказує на спрямованість діяльності слідчого під час виконання функції кримінального

переслідування. Це, перш за все, завдання щодо пошуку винного та доказання його вини. Функція вирішення матеріалів кримінального провадження має бути контрольною відносно інших. Цю функцію виконує прокурор, а не слідчий.

Обвинувальна функція слідчого з'являється тільки після складання обвинувального акта й пред'явлення його прокуророві для затвердження та передавання до суду в порядку, передбаченому ст. 42, 291 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України [3].

Слідчий на досудовому слідстві повинен гарантувати права й свободи, інтереси сторін процесу, визначені КПК України. Він не вирішує матеріали кримінального провадження, а збирає докази, що підтверджують обвинувачення або спростовують його. Функція вирішення матеріалів кримінального провадження зосереджена в руках судді.

Слідчий, згідно з КПК України, належить до сторони обвинувачення, фактично здійснює кримінальне переслідування у формі підозри з моменту повідомлення особі про підозру. До цього моменту він реалізовує функцію розслідування кримінальних правопорушень. Про те, що законодавець не повністю відмовився від покладення на слідчого цієї функції, свідчить, наприклад, ч. 2 ст. 9 КПК України, відповідно до якої прокурор, керівник органу досудового розслідування, слідчий зобов'язані всебічно, повно й неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку й забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень; а також положення ст. 94, ч. 5 ст. 223 КПК України. Таким чином, слід констатувати поліфункціональність діяльності слідчого, що полягає в здійсненні функції розслідування (до повідомлення про підозру) та кримінального переслідування (у формі підозри).

Керівник органу досудового розслідування, незважаючи на приналежності до сторони обвинувачення, не формулює та не висуває обвинувальну тезу, не складає й не погоджує повідомлення про підозру, не затверджує обвинувальний акт.

Безумовно, його діяльність пов'язана з реалізацією кримінального переслідування у формі підозри, оскільки він забезпечує відомче процесуальне керівництво діяльністю слідчих із кримінального переслідування в тому числі, однак безпосередньо цю діяльність не здійснює. Отже, керівник органу досудового розслідування в цьому статусі не є суб'єктом реалізації функції кримінального переслідування. Функціями керівника органу досудового розслідування є: відомче процесуальне керівництво досудовим розслідуванням; функція розслідування та кримінального переслідування – виключно в разі особистого здійснення досудового розслідування [4].

Кримінальний процесуальний кодекс концептуально змінив процесуальне становище прокурора в кримінальному судочинстві, зокрема визначив тенденцію щодо трансформування прокуратури на орган, що забезпечує обвинувальну діяльність, зокрема кримінальне переслідування на досудових стадіях кримінального судочинства.

Водночас КПК України не містить визначення поняття кримінального переслідування. Цю категорію вжито лише в ст. 542 в аспекті перейняття кримінального переслідування. Нині легальне визначення кримінального переслідування сформульовано лише в Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженій Указом Президента України від 8 квітня 2008 р. № 341/2008.

Учені процесуалісти кримінальне переслідування тлумачать у широкому та вузькому значеннях. Так, широкому розумінні термін передбачає всю процесуальну діяльність у кримінальній справі: встановлення події й обставин злочину, особи, що його вчинила, доведення винуватості останньої та її покарання, тобто фактично є тотожним поняттю «провадження в кримінальній справі». У вузькому сенсі кримінальне переслідування розглядається суто як кримінально-процесуальна діяльність обвинувачення конкретної особи у вчиненні злочину. У цьому значенні кримінальне переслідування полягає в реалізації обвинувальної функції шляхом кримінально-процесуальної діяльності проти конкретної особи й відрізняється від іншої процесуальної діяльності, спрямованої на встановлення події,

обставин злочину та особи, яка його вчинила, що передбачає поняття «розслідування злочину».

Здійснений аналіз свідчить, що кримінальне переслідування має бути визначене у вузькому значенні, зокрема як напрям діяльності, спрямованої на викриття конкретної особи у вчиненні кримінального правопорушення та притягнення її до кримінальної відповідальності. Тобто кримінальне переслідування завжди є персоніфікованою діяльністю, що здійснюється відносно конкретної особи, яка має статус, наприклад підозрюваного (у досудовому розслідуванні) та обвинуваченого (у судовому провадженні в суді першої інстанції). Відповідно, формами кримінального переслідування, згідно з КПК України, є підозра, обвинувачення, здійснення щодо особи кримінального провадження, за потреби – із застосуванням примусових заходів медичного характеру; здійснення щодо неповнолітнього провадження із застосуванням примусових заходів виховного характеру [5].

Кодекс визначив нові положення процедури застосування кримінального процесуального законодавства. Кримінальне переслідування набуло нових форм і застосовується за новими методами, визначеними як негласні слідчі (розшукові) дії щодо викриття злочину й особи, яка його вчинила.

Визначаючи кримінальну функцію, що реалізують оперативні підрозділи, слід брати до уваги характер взаємодії слідчого та оперативних підрозділів. Відповідно до ст. 41 КПК України, під час виконання доручень слідчого, прокурора співробітник оперативного підрозділу користується повноваженнями слідчого. Співробітники оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії в кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора. Доручення слідчого, прокурора щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання оперативним підрозділом. Ураховуючи викладене, можна стверджувати, що функціональна спрямованість діяльності оперативних підрозділів визначається характером функціональної спрямованості діяльності слідчого. Тому до повідомлення про підозру оперативні підрозділи здійснюють

функцію розслідування у формі сприяння слідчому шляхом виконання доручень про проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій, а також сприяння слідчому під час проведення слідчих (розшукових) дій.

Для оперативно-розшукового переслідування як функції окремих суб'єктів ОРД, визначених ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», характерним є те, що воно передусє досудовому розслідуванню й продовжується до набрання вироком законної сили, унаслідок його здійснення формуються приводи та підстави для початку досудового розслідування, а також забезпечується отримання й збереження початкової доказової бази (оперативно-розшукове документування) [6].

Теоретичні положення кримінального процесу, чинний КПК України, практика його застосування в главах 20, 21 встановили ознаки кримінального переслідування, що передбачають проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Зазначені положення містять: розподіл процесуальних функцій обвинувачення, захисту й здійснення кримінального провадження; визначення нових положень процесуального статусу сторін на стадії досудового розслідування; встановлення процесуального статусу підозрюваного й обвинуваченого як об'єкта доказу вини; систему оцінки доказів тільки слідчим, прокурором, судом (колегіальним судом) [7].

Кримінальне переслідування є частиною кримінального процесу разом із процесуальною діяльністю сторін обвинувачення та захисту. До органів кримінального переслідування, відповідно до положень чинного законодавства, належать прокурор, слідчий, керівник слідчого підрозділу, оперативні підрозділи. Зі сторони обвинувачення кримінальне переслідування можуть здійснювати потерпілий і його законний представник.

Відбулися суттєві зміни в статусі та повноваженнях прокуратури. Згідно з чинним КПК України, прокурор тепер не має права усувати слідчого від проведення досудового розслідування, а може тільки ініціювати перед керівником органу досудового розслідування питання про відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування та

призначення іншого слідчого за наявності підстав, передбачених КПК України, для його відводу, або в разі неефективного досудового розслідування. Новими повноваженнями прокурора стали, зокрема, такі: повідомлення особі про підозру; доручання органам досудового розслідування проведення розшуку й затримання осіб, які вчинили кримінальне правопорушення за межами України, виконання окремих процесуальних дій із метою видачі особи (екстрадиції) за запитом компетентного органу іноземної держави; затвердження чи відмовляння в затвердженні обвинувального акта, клопотань про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, внесення змін до складеного слідчим обвинувального акта чи зазначених клопотань, самостійне складання обвинувального акта чи клопотання; звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; погодження або відмовлення в погодженні клопотань слідчого до слідчого судді про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій у випадках, передбачених цим Кодексом, чи самостійне подавання слідчому судді таких клопотань.

Законом на прокуратуру покладено функції: підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді, нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів під час виконання судових рішень у кримінальних справах, а також у разі застосування інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

У зв'язку з прийняттям Закону України «Про прокуратуру» відбулися зміни контрольних функцій у кримінальному процесі. Функцію судового контролю передано слідчому судді, на якого, згідно з КПК України, покладено функцію перевірки й розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого чи прокурора під час досудового розслідування. Також слідчий суддя набув повноважень щодо здійснення судового захисту прав і законних інтересів осіб, які

беруть участь у кримінальному процесі, та забезпечення законності й обґрунтованості кримінального переслідування, тобто обмеження конституційних прав і свобод людини на стадії досудового розслідування.

Слідчий суддя в кримінальному процесі не здійснює кримінального переслідування. На підставі матеріалів, які надали йому оперативні підрозділи, розглядає їх та складає постанову про проведення негласних слідчих (розшукових) дій. При цьому слідчий суддя не встановлює вимоги виконання оперативно-розшукової або негласної слідчої (розшукової) дії, не може проконтролювати ці дії. Він таким чином забезпечує застосування закону під час судового розгляду кримінального провадження.

Кримінальне переслідування здійснюється стороною обвинувачення на стадії досудового розслідування. Якщо розглядати процедуру початку досудового розслідування, то очевидним є те, що початком кримінального переслідування є поява особи підозрюваного. Тобто оголошення про підозру в кримінальному процесі, затримання за підозрою у вчиненні злочину, застосування запобіжного заходу – усе це є елементами кримінального переслідування.

Зі сторони обвинувачення функцію обвинувачення відносно підозрюваної особи забезпечує потерпіла особа. Процесуальний статус потерпілого як суб'єкта кримінального переслідування ґрунтується на його процесуальних правах та обов'язках. Потерпілий має процесуальні права та бере участь у підтриманні обвинувачення в суді. Якщо державний обвинувач відмовляється від обвинувачення, то потерпілий сам підтримує обвинувачення та здійснює захист своїх прав, підтримує цивільний позов, надає докази щодо вини обвинуваченого, бере участь в оцінюванні доказів у кримінальному провадженні, висловлює свою позицію щодо міри покарання, виступає в судових дебатах, оскаржує вирок.

Підозрюваний є центральною процесуальною фігурою протягом усього досудового розслідування, усе кримінальне провадження пов'язане з особою підозрюваного, обвинуваченого (підсудного), обов'язково вирішуючи його долю в один із передбачуваних законом способів. Повідомлення про підозру

здійснюється лише після початку досудового розслідування, тобто з моменту внесення прокурором або слідчим відомостей про вчинення кримінального правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Письмове повідомлення про підозру вручають у день його складення прокурором або слідчим (ст. 276, 278 КПК України).

На наступному етапі досудового розслідування кримінального провадження, установлення та викриття особи, яка вчинила злочин, прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру, за результатами проведених слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та оперативно-розшукових заходів здійснити одну з таких дій: закрити кримінальне провадження; звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру (ст. 283 КПК України).

Згідно зі ст. 16 КПК України, підозрюваний, обвинувачений, захисник, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач та їх представники під час досудового й судового розслідування користуються рівними процесуальними правами в дослідженні доказів, однак дати оцінку доказів, відповідно до ст. 94 КПК України, не можуть. Вони мають право подати докази слідчим підрозділам, що оцінюють їх спільно з усіма матеріалами кримінальної справи.

Функція кримінального переслідування передбачає здійснення кримінального розшуку; установлення особи, яка скоїла злочин; державного обвинувачення, винесення постанови про притягнення особи до кримінальної відповідальності. Функція кримінального захисту має кримінально-процесуальні засади щодо захисту прав учасників кримінального переслідування, захисту від обвинувачення. Функцію правосуддя виконує суддя, зокрема здійснюючи судовий контроль на досудових стадіях кримінального процесу та розглядаючи кримінальні справи під час судового провадження, постанову вироку.

Функцію кримінального захисту покладено на сторони захисту кримінального процесу, у тому числі підозрюваного,

обвинуваченого, підсудного, потерпілого, цивільного позивача, його представників, захисника.

Функцію кримінального судочинства – правосуддя, виконує тільки суддя (колегіальний суд).

Автори підручника «Кримінальний процес» Л. Д. Удалова, Н. С. Карпов, О. Г. Яновська, О. Ю. Хабло, О. С. Степанов, Д. П. Письменний визначають загальні положення судового розгляду кримінального провадження як сукупність (систему) процесуальних дій, спрямованих на виконання головних завдань кримінального судочинства [9].

Отже, кримінальне переслідування як функція кримінального процесу – це ключовий напрям процесуальної діяльності, якому властиві спеціальна роль і призначення сторін: з одного боку, сторони звинувачення, з іншого – сторони захисту, суб'єктів, учасників кримінального судочинства щодо використання в кримінальному процесі на досудових стадіях негласної оперативної інформації, проведення слідчих (розшукових) дій, за якими встановлюються обставини злочину, особи, яка вчинила злочин. Кримінальне переслідування має на меті виконання завдань кримінального процесу, згідно зі ст. 2 КПК України.

Аналіз особливостей реалізації положень КПК України свідчить про суттєве збільшення навантаження на слідчих і прокурорів. Щомісячна завантаженість слідчих загалом зросла з кількох десятків до сотень кримінальних проваджень. І це тоді, коли в Україні кількість співробітників міліції вдвічі перевищує стандарти ООН (450 міліціонерів на 100 тис. населення проти 222 поліцейських за світовими стандартами), кількість прокурорів перевищує в 2,5 раза середньоєвропейські показники (25 прокурорів на 100 тис. населення проти 10 обвинувачів) [9].

Пояснюють такий стан тим, що з метою захисту інтересів потерпілих у новому КПК України запроваджено процедуру розслідування злочинів із моменту подання відповідної заяви (без попередньої перевірки), а всі процесуальні рішення вже оформляються лише слідчими, зміною підпорядкованості слідчих і працівників оперативних підрозділів і, в окремих випадках, неналежним виконанням повноважень прокурорами.

Тому співробітники оперативних підрозділів передусім працюють тільки на підставі доручення слідчого.

Якщо раніше всі заяви про злочини розподілялися між особовим складом слідчих та оперативних підрозділів МВС України, то нині слідчі змушені зосереджувати зусилля на роботі з Єдиним реєстром, ухвалювати процесуальні рішення, самостійно проводити слідчі дії, оформляти доручення для оперативних підрозділів і забезпечувати процесуальне спілкування зі слідчими суддями, а також значну частину робочого часу витратити на погодження та підписання в прокуратурі підготовленого клопотання, а далі – подання погодженого документа до суду й участь у його розгляді слідчим суддею. Здійснення головної функції – проведення слідчих (розшукових) дій – для слідчих перетворилося на другорядне.

Шляхом подолання проблеми є збільшення кількості співробітників оперативних підрозділів, яким має бути надано доступ до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Очевидно, мають відбутися також зміни і у відносинах між прокуратурою та слідством, зокрема перерозподіл функцій і встановлення партнерських відносин. Кожен має виконувати властиву лише йому роботу: слідчий – безпосередньо досудове розслідування, а прокурор – визначений Законом України «Про прокуратуру» обсяг повноважень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корж В. П. Кримінальне переслідування особи, яка вчинила злочин / В. П. Корж // Вісник прокуратури. – 2009. – № 8. – С. 85–90.

2. Кожевніков Г. К. Державне обвинувачення як елемент кримінального переслідування / Г. К. Кожевніков // Вісник Академії прокуратури України. – 2006. – № 1. – С. 46–48.

3. Гончаренко В. Г. Кримінальний процесуальний кодекс України : [наук.-практ. комент.] / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстиніан, 2012. – 1224 с.

4. Гловюк І. В. Сторона обвинувачення у досудовому розслідуванні: питання коректності визначення кола учасників [Електронний ресурс] / І. В. Гловюк. – Режим доступу :

[http:// www.corp_lguvol.lg.ua/d_140102.html](http://www.corp_lguvol.lg.ua/d_140102.html).

5. Остафійчук Г. В. Кримінальне переслідування на досудових стадіях кримінального процесу : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Остафійчук Григорій Володимирович. – К., 2012. – 215 с.

6. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лют. 1992 р. № 2135-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.

7. Цехан Д. М. Оперативно-розшукова діяльність та кримінальне переслідування: співвідношення (функціональний аспект) / Д. М. Цехан, І. В. Гловюк // Юридичний вісник Національного університету «Одеська юридична академія». – 2013. – № 4. – С. 340–344.

8. Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : міжвідом. наказ. ГПУ, МВС України, Мін'юсту та ін. від 16 лист. 2012 р. № 114/1042/516/936/ 16875/5.

9. Кримінальний процес : [підруч.] / Удалова Л. Д., Галаган О. І., Письменний Д. П. та ін.; за заг. ред. В. В. Коваленка. – К. : НАВС ; Центр учб. л-ри, 2013. – 544 с.